

Den, kdy začala karibská krize (16. října 1962)

AKTIVITA: ZŠ

NÁZEV: Kam na dovolenou aneb Proč je jasný charakter čtvrté světové války?

ANOTACE:

Žáci jsou prostřednictvím aktivity seznámeni s průběhem karibské krize a získávají základní přehled o jednom z aspektů studené války. Aktivita zařazuje tuto událost do kontextu druhé poloviny 20. století a zároveň vede k přemýšlení nad možnostmi alternativního vývoje. Oceňuje aktivity tehdejších vrcholných představitelů velmocí. Kromě interpretace filmové sekvence pracuje s mapami, karikaturami, krátkými psanými texty – v angličtině, které je možno nahradit i texty v češtině. V případě zájmu může posloužit jako vstup do debaty o možném charakteru hypotetického světového konfliktu. Je doprovázena pracovním listem pro žáky.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY:

ZV: český jazyk a literatura (čtenářská gramotnost), výchova k občanství, biologie

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

ZV: environmentální výchova, výchova demokratického občana, osobnostní a sociální výchova

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

k učení, komunikativní, sociální a personální, občanské a pracovní, k řešení problémů

CÍLE:

Žáci:

- jsou schopni popsat karibskou krizi v kontextu události druhé poloviny 20. století
- ocení činnost Chruščova a Kennedyho,
- jsou schopni vyvozovat historické události a souvislosti z mapy, grafu, textu, karikatury,
- jsou schopni reflektovat důležitost míru pro zachování pozitivního vývoje lidské společnosti.

DĚLKA:

45 minut

DOPORUČENÝ VĚK:

13 +

POMŮCKY:

- pracovní list

POSTUP:

1) Učitel připraví

a) slepá mapa Evropy s vyznačením Izmir (Turecko) a Gioia (Itálie) – žáci mají k dispozici Atlasy (nejlépe Oxfordský Atlas světových dějin), případně mapu Evropy s vyznačením vojenských uskupení 1962 -

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cold_war_europe_military_alliances_map_e_n.png

žáci do své mapky vyznačují –

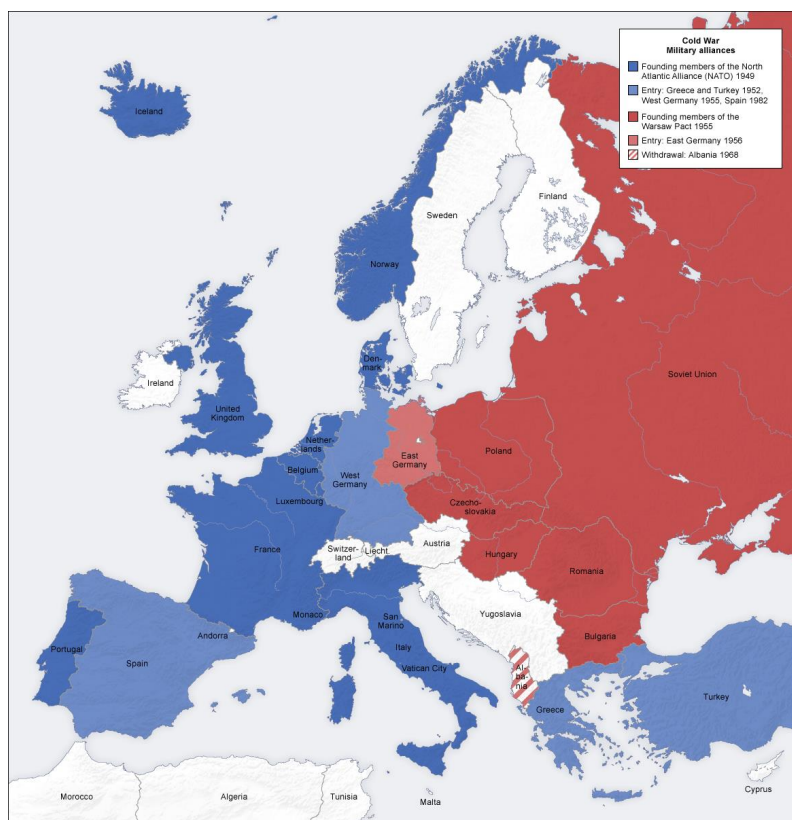
státy - členy NATO

státy - členy Varšavské smlouvy

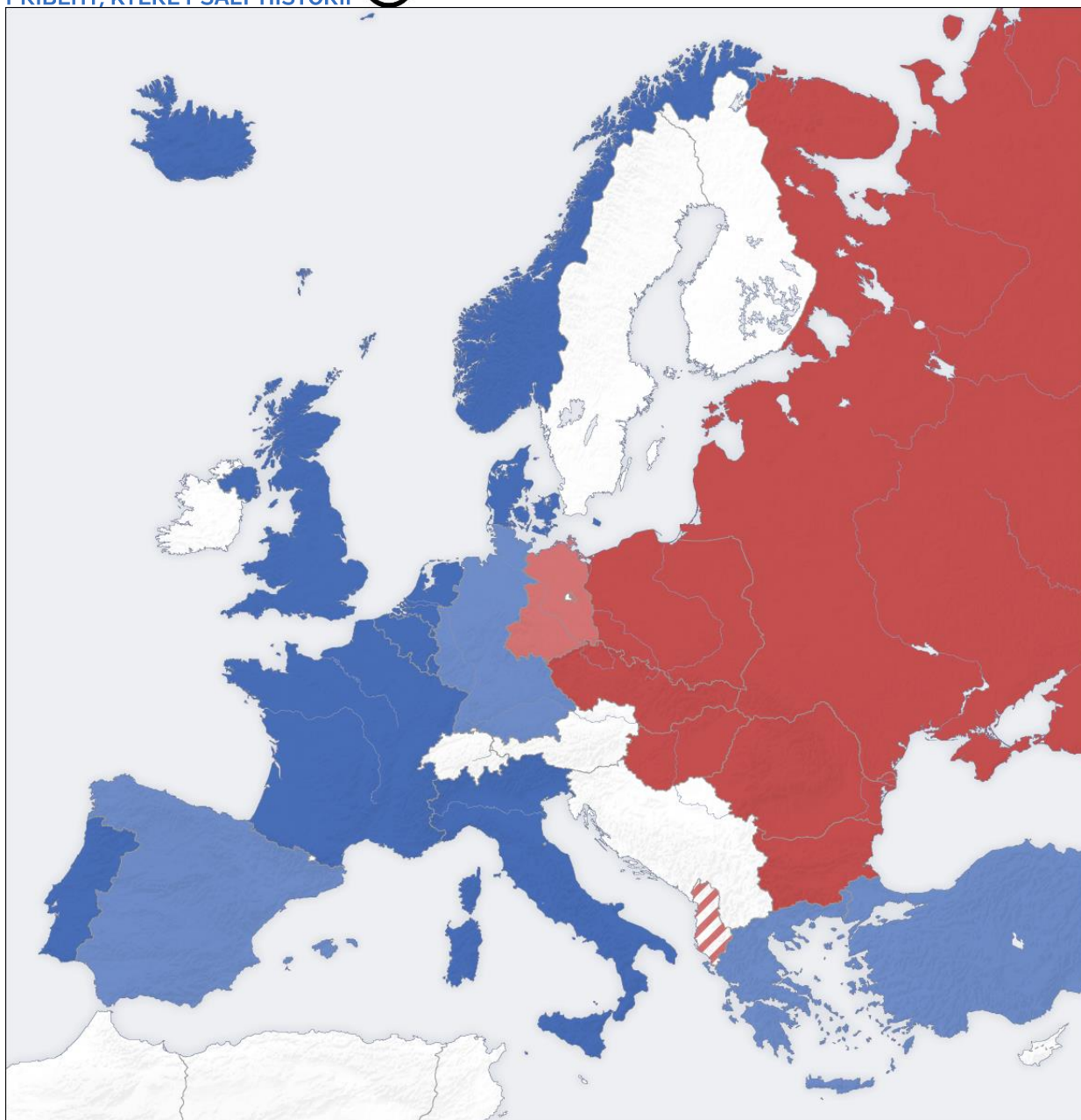
turecké město Izmir (Smyrna), italské město Gioia del Colle (zde umístěny střely Jupiter)

dolet amerických raket Jupiter 1 500 mil (2 400 km)

aa) varianta s anglickými názvy států

ab) varianta bez názvů států

b) pracovní list

2) Učitel rozdá pracovní listy a žáci pracují podle pokynů.

Práce s pracovním listem:

Žáci vypracovávají jednotlivé body – vždy jen velmi krátký čas na vypracování:

I. a - do tří minut, po kterých následuje zhruba stejně dlouhá rekapitulace formou hlasitého komentáře. Rozhodněte se, kam jet raději na dovolenou/na prázdniny – Kuba, Itálie, Turecko? Žáci signalizují svá rozhodnutí, vyučující vybere jednoho zástupce pro zdůvodnění jeho volby, pokud je stručná, lze pokračovat dalším žákem. Je možné pracovat jak s dovolenou z hlediska současnosti, tak šedesátých let. Doporučuji z hlediska současnosti, reálnější představy žáků.

I. b – do pěti minut: Doplňování slepé mapy podle pokynů a podle předlohy žáci do své mapky vyznačují:
státy - členy NATO

státy - členy Varšavské smlouvy
turecké město Izmir - Smyrna, italské město Gioia del Colle (zde umístěny střely Jupiter)
dolet amerických raket Jupiter 1 500 mil (2 400 km)
Kontrola ve dvojicích: (je vhodné žáky přesadit – nejrychlejšího k pomalejšímu)

Pokud se objeví zajímavá, problematická otázka, nebo komentář; učitel je napíše na tabuli, flipchart. Lze předpokládat, že některé otázky budou vyřešeny v průběhu aktivity.

3) Následují příspěvky k bodu II.

II. a referát žáka, případně výstup učitele – Kuba v deseti větách, doplňování tabulky

II. b pročtení a komentování otázek před sledováním filmu

4) Společné sledování filmu ze série Slavné dny:

<https://www.stream.cz/slavedny/762998-den-kdy-zacala-karibska-krize-16-rijen>

5) Žáci doplňují odpovědi k otázkám II. b: ke každé otázce je vhodné dát zaznít alespoň jeden žakovský komentář.

6) Skupinové komentování individuálně plněných zadání IV.a

7) Žáci vypracovávají zadání IV. b, učitel vede komentáře k tomu, jaké jsou možnosti ovlivnit dění ve světě

8) Zadání IV. c – e slouží jako podklad individuální, či kolektivní domácí práce; či jako úkoly na začátek další lekce

REFLEXE:

Probíhá během aktivity několikrát formou diskuse, závěrečná úkolem 7. (IV. z pracovního listu), ve které je klíčové, aby žáci dokázali argumenty potvrdit své názory.

POZNÁMKA a ZDROJE:

Pro učitele:

Projev J. F. Kennedyho

<http://www.americanrhetoric.com/speeches/jfkucubanmissilecrisis.html>

Více informací ke karibské krizi a některé metodické inspirace:

<http://blisty.cz/art/65689.html#sthash.GClttle5.dpuf>

<http://www.history.com/topics/cold-war/cuban-missile-crisis/pictures/cuban-missile-crisis/nikita-khrushchev-with-fidel-castro>

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/archiv/1139043-karibska-krize-mohla-vyustit-ve-zniceni-lidstva-rika-jaroslav-fiala>
<https://turkeywonk.wordpress.com/2012/11/04/turkeys-nuclear-missiles-an-important-player-in-the-cuban-missile-crisis/>
<http://www.thinglink.com/scene/517828772850827264#>
http://www.johndclare.net/cold_war16.htm
<https://www.thinglink.com/scene/517828772850827264>
http://www.choices.edu/resources/scholars_cmc.php
<https://www.cartoons.ac.uk/record/IL0120>
https://en.wikipedia.org/wiki/PGM-19_Jupiter
<http://teachinghistory.org/nhec-blog/23484>
<https://mrshealyhistoryclass.wikispaces.com/Nuclear+Proliferation>
http://www.glencoe.com/vaessentials/gwhmt/soltwa/whii_12c.html

Metodické podněty:

1) Příběh dovolené J. Kennedyové (další fotografie

<http://www.amalficoast.com/primopiano/paese/ravello-10/jacqueline-kennedy-in-ravello-during-the-summer-of-1962-2023.aspx>)

komparovat se smrtí Marilyn Monroe (možnost odkázat na jejich společné? muže)

Pokud má učitel rád pikantní historky, může v souvislosti s Kubou zmínit i pobyty E. Hemingwaye (i sebevražda)

2) Využít webu moderni-dejiny.cz - UserFiles-file-ROKY-04_1960_1964_PL_SVET
Rok po roce a další prezentace

3) Pro příběh Samanty Smith lze nejjednodušeji využít

https://cs.wikipedia.org/wiki/Samantha_Smithov%C3%A1 a využít zde uveřejněné podněty pro podporu žákovských diskusí

4) Pokud ve škole existuje filmový klub, případně pokud žáci dostávají tipy na filmy vztahující se k historickým tématům, lze doporučit následující:

Roger Donaldson – Třináct dní z roku 2000 - <http://www.csfd.cz/film/2401-trinact-dni/prehled/>
Autorovi textu se osvědčilo, že zadával žákům samostatná vystoupení, ve kterých využili filmového výstřížku pro charakteristiku určité historické události.

5) Pokud je prostor pro dlouhodobější projekt, lze jej směřovat také těmito dvěma směry –

a) nabídka cestovních kanceláří pro cesty na Kubu, do Itálie a Turecka

b) dopisy dětí představitelům politické moci – kromě dopisů prezidentům

Československa, lze využít také text Pavlíny Kourové a Petra Koury, *Žádáme trest smrti!: propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol.* z roku 2008.

6) O dobových reakcích vypovídají karikatury, především i v Čechách nejčastěji využívaná karikatura od Leslieho Gilberta z 29. října 1962, uveřejněná v Daily Mail (někdy chybně uváděná jako americká)

<https://www.cartoons.ac.uk/record/IL0120>

S touto karikaturou pracuje i zmíněná publikace Roky v roce, využívá ji k událostem roku 1961.

Pro rychlou činnost navrhuji komentování vyznačených prvků v dané karikatuře,

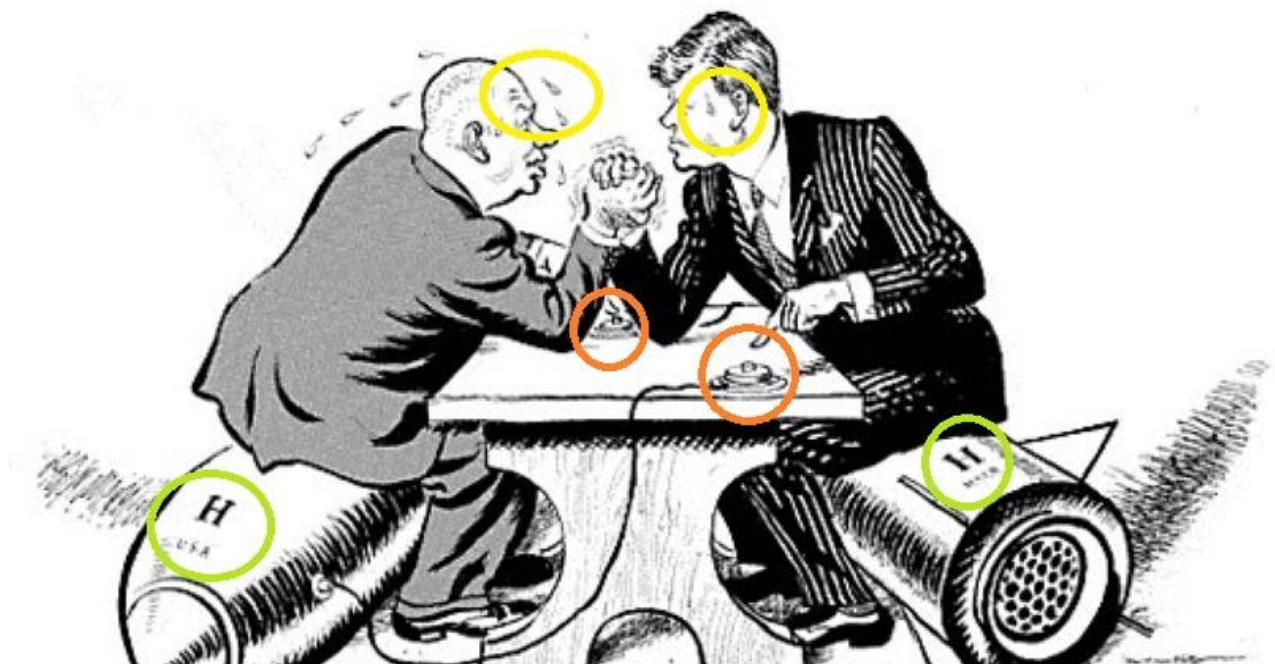

Ize pracovat i s možností velmi kvalitního provedení této a mnoha dalších karikatur ve sbírce <https://www.cartoons.ac.uk>

Za další vhodné ikonické materiály k interpretaci považují:

Test nervů Davida Lowa z roku 1961

Jen trocha rybaření – německá karikatura Heko z 30. září 1962

7)

In April 1959, the secretary of the Air Force issued implementing instructions to USAF to deploy two Jupiter squadrons to Italy. The two squadrons, totaling 30 missiles, were deployed at 10 sites in Italy from 1961 to 1963. They were operated by Italian Air Force crews, but USAF personnel controlled arming the nuclear warheads. The deployed

missiles were under command of 36. Aerobrigata Interdizione Strategica (36th Strategic Interdiction Air Squadron, Italian Air Force) at Gioia del Colle Air Base, Italy.

In October 1959, the location of the third and final Jupiter MRBM squadron was settled when a government-to-government agreement was signed with Turkey. The U.S. and Turkey concluded an agreement to deploy one Jupiter squadron on NATO's southern flank. One squadron totaling 15 missiles was deployed at five sites near İzmir, Turkey from 1961 to 1963, operated by USAF personnel, with the first flight of three Jupiter missiles turned over to the Türk Hava Kuvvetleri (Turkish Air Force) in late October 1962, but USAF personnel retaining control of nuclear warhead arming.

On four occasions between mid-October 1961 and August 1962, Jupiter mobile missiles carrying nuclear warheads were struck by lightning at their bases in Italy. In each case, thermal batteries were activated, and on two occasions, tritium-deuterium "boost" gas was injected into the warhead pits, partially arming them. After the fourth lightning strike on a Jupiter MRBM, the USAF placed protective lightning strike-diversion tower arrays at all of the Italian and Turkish Jupiter MRBM missiles sites.

In 1962, a Bulgarian MiG-17 reconnaissance airplane was reported to have crashed into an olive grove near one of the U. S. Jupiter missile launch sites in Italy, after overflying the site.

By the time the Turkish Jupiters had been installed, the missiles were already largely obsolete and increasingly vulnerable to Soviet attacks. All Jupiter MRBMs were removed from service by April 1963, as a backdoor trade with the Soviets in exchange for their earlier removal of MRBMs from Cuba.

Slovník pojmů připravených pro žákovský překlad

deploy	Zastaralý	<i>medium-range ballistic missile</i>
flank	střela	
flight ceiling	dostupnost	
grove	akční rádius	
obsolete	předběžně	
missile	odmítnout	
MRBM	rozmístit	
operational range	háj	
overflying	bok	
refuse	udržet	
retain	přelet	
tentavily	zranitelný	
vulnerable		

Zpracoval:
Josef Märc